

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

3 januari 2008

GEDACHTEWISSELING

**over het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking
van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door de heer Jef Tavernier**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

Blz.

1. Toelichting door de heer Luc Van den Bosch, algemeen secretaris VSOA-Onderwijs	4
2. Toelichting door de heer Rudy Van Renterghem, nationaal secretaris COC	6
3. Toelichting door de heer Hugo Deckers, algemeen secretaris ACOD-Onderwijs	8
4. Toelichting door de heer Jan Soons, ACV Openbare diensten	9
5. Vragen en opmerkingen van de leden	11

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie organiseerde op 27 november 2007 een gedachtewisseling met de vakorganisaties over het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen.

1. Toelichting door de heer Luc Van den Bosch, algemeen secretaris VSOA-Onderwijs

De heer Luc Van den Bosch, algemeen secretaris VSOA-Onderwijs: VSOA-Onderwijs dankt de commissie voor de kans die ze krijgt om tijdens deze gedachtewisseling de visie van onze organisatie met betrekking tot het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en universiteiten in Vlaanderen, te verduidelijken. We hadden gehoopt dat het sneller zou gebeuren en dat het decreet dus ook sneller in het parlement was gekomen. Maar we zijn al blij dat het er is en dat de hogescholen en universiteiten de middelen zullen ontvangen.

Onze organisatie waardeert oprecht de artikelen waarin de overheid aan de wezenlijke en technische opmerkingen gedeeltelijk of volledig tegemoet is gekomen. Ik zit hier echter met een dubbel gevoel: droefheid en hoop. Droefheid omdat de overheid niet is ingegaan op talrijke bekommernissen van de vakbonden en andere sociale partners en hoop omdat ons nog enkele dagen resten vooraleer het definitief wordt goedgekeurd. Hoop ook omdat we erop rekenen dat de parlementsleden met hun gekende dynamiek nog amendementen zullen indienen om het decreet ten goede bij te schaven.

Wij begrijpen ook niet goed waarom de overheid eerst een nieuw financieringsdecreet invoert zonder dat zij duidelijkheid creëert over de rationalisering die wel in het voorontwerp van decreet verankerd is. Ik stel hardop enkele vragen. Welk 'hoger onderwijsveld' wil de overheid voor de toekomst? Wat moeten we ons voorstellen van de 'bezem' die minister Vandenbroucke door het hoger onderwijs wil halen zoals te lezen was in De Standaard van 25 april 2007? Wat met de idee om drie associaties over te houden? Wordt de gedachte van geografisch verankerde associaties weer van onder het stof gehaald? Ons inziens zal de gevolgde strategie meer vermijdbare problemen opleveren dan het onderwijsveld lief is. Toch willen we positief blijven en u voldoende stof meegeven om nog bij te sturen via amendering.

Ik geef een aantal inhoudelijke standpunten en bedenkingen mee. In eerste instantie de verworven studiepunten versus de gedelibereerde studiepunten.

De overheid heeft voor een uitstroombel model gekozen. Je kan daar voor of tegen zijn, het standpunt van mijn organisatie is daaromtrent geen geheim: wij hadden liever een instroombel model maar we zijn toch al tevreden dat de oorspronkelijke piste van een volledig uitstroombel model is bijgestuurd naar een 'gemengd type'. Welk model echter ook wordt gebruikt, het moet consequent zijn in de toepassing. Die rechtlijnigheid moet worden doorgetrokken naar de stelling dat gedelibereerde studiepunten ook verworven zijn. Dat impliceert niet dat die mensen een creditbewijs moeten krijgen, maar wel dat de instellingen daar werk, energie en geld in hebben geïnvesteerd en dat die punten dan ook mee in rekening moeten worden gebracht als verworven studiepunten. Het is onlogisch dat ze wel meetellen in de diplomabonus, maar niet als verworven studiepunten. Wij hopen dat u de deliberatiecommissies wel naar waarde weet te schatten en alsnog de studiepunten als verworven zult aannemen.

Inzake het kunstonderwijs is VSOA-Onderwijs tevreden over het feit dat de overheid eindelijk de problematiek van de financiering van het kunstonderwijs erkent, maar we zijn van mening dat de aange-reikte oplossing niet volstaat. Er is volgens ons sprake van een historische onderfinanciering. Enkel een aangepaste financiering die rekening houdt met het verleden, met als ankerpunt 1995, kan deze departementen geven waar ze recht op hebben. De jarenlange erosie van de financiering van de betrokken hogescholen heeft ze in een vicieuze cirkel doen belanden. De maatregelen die tijdens de onderhandelingen zijn toegevoegd zullen hieraan onvoldoende veranderen. Dit staat los van mogelijke denksporen over rationalisering of andere zwaartepuntbepalingen.

Wij blijven het ook moeilijk hebben met artikel 35, paragraaf 5, en daaraan gekoppeld artikel 50, paragraaf 2. Waarom moeten die middelen in 2010 naar het fonds om de rationalisering vaart bij te zetten? Waarom moet hier sneller worden gerationaliseerd?

Met betrekking tot de professionele bachelor is volgens VSOA-Onderwijs het engagement van de overheid met betrekking tot de professionele bachelors te vaag en niet toereikend. We hopen dat daarin tegen vrijdag 30 november nog verandering komt. Er doen geruchten de ronde in die zin. De hogescholen kampen al jaren met een structurele onderfinanciering. De eenmalige financiering die aan de hogescholen werd toegekend dempt deze historische put niet volledig. Wij blijven ervoor pleiten dat de twee percent van het bruto binnenlands product (bbp) waarnaar de minister herhaaldelijk heeft verwezen, op korte termijn wordt gehaald.

VSOA-Onderwijs is van mening dat inzake tewerk-

stelling en werkdruk het voorontwerp van decreet onvoldoende rekening houdt met de afspraken die gemaakt zijn in cao-II, meer bepaald in item '3.1. algemene maatregelen'. Daar staat duidelijk in dat door het systeem van verevening op macroniveau de tewerkstelling ten minste constant moet worden gehouden en bij groeiende instellingen moet ze groeien. Wij zijn van mening dat dit financieringsdecreet niet aan deze doelstellingen voldoet, onder meer door het kliksysteem en de onvoldoende indexering. We hopen dus alsnog dat er een 'open-endfinanciering' komt en dat een correcte indexering wordt toegepast.

Er gaat op dit moment een petitie rond voor de humane wetenschappen met betrekking tot de onderzoekssokkel. Voor ons is dit een belangrijk en fundamenteel probleem. Met het voorliggende voorontwerp van decreet wordt de belangrijkste verdeelsleutel de BOF-sleutel, die ook wordt gehanteerd voor de middelen uit innovatie. Deze is onvoldoende afgestemd op alle wetenschappelijke disciplines en zeker op wat onder de noemer 'humane wetenschappen' wordt geklasseerd. Bij de financiering van de onderzoekssokkel wordt naar onze mening het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel met de voeten getreden, want men stelt dat humane en exacte wetenschappen niet gelijkwaardig zijn. Dat blijkt ook in de OBE's waar ze een ander puntengewicht krijgen in het onderwijsdeel. In het onderzoeksdeel zijn ze dan volgens de overheid en het voorliggend ontwerp van decreet wel weer gelijk. Toch horen we van onder meer professor Bruno De Wever en anderen dat de humane wetenschappen niet op de juiste manier kunnen worden gemeten in het voorliggende bibliometrisch systeem. Er is een aanzet gegeven in de engagementen, maar dat gaat niet ver genoeg. Wij hopen dat er nog verandering in dit systeem kan worden gebracht en er decretaal een index komt die wel rekening houdt met de specificiteit van de humane wetenschappen en dat er ook in een overgangsmaatregel wordt voorzien zodat die studierichtingen ook de nodige ademruimte krijgen om te overleven.

De OBE bewijst het ook. Dit soort van afdelingen kan niet besparen op labo's, machines of infrastructuur. Als er besparingen moeten gebeuren, dan is dat op mensen en daar zijn vakbonden nu eenmaal zeer gevoelig voor. Er zijn nu al indicaties dat de Universiteit Antwerpen tien tot vijftien mensen moet laten afvloeien in de desbetreffende faculteiten. Dat kan voor ons niet, gelet op het gelijkheidsprincipe, maar ook gelet op de doelstellingen van dit voorontwerp van decreet. Precies in de humane wetenschappen komen meer kwetsbare studenten terecht of studenten met een leerhandicap. Daarom moeten ze goed worden omkaderd zodat daar voor de juiste begeleiding kan worden gezorgd.

Ook met het onderwijsdeel heeft VSOA-Onderwijs een probleem, met de gekende 1,2,3-regel. Die regel geldt al vanaf 1991 en wij blijven hopen dat hij wordt herzien. Toen was 50 percent van de middelen een vaste sokkel voor het deel onderwijs en daar konden men veel kanten mee op. Die sokkel is nu 20 percent en dus kan er veel minder worden bijgepast.

Wij vragen al geruime tijd om aan de humane wetenschappen in plaats van puntengewicht 1 toe te kennen, dat op 1,2 te brengen. Dat gebeurt ook voor de afdelingen aan de hogescholen die onder die noemer geklasseerd zouden kunnen worden, zoals toegepaste taalkunde.

Een ander probleem met het onderwijsdeel in het voorliggende decreet situeert zich alweer op het niveau van het gelijkheidsbeginsel. Ook de Raad van State wijst op die mogelijke schending. Die zegt dat op zijn minst de overheid veel beter moet motiveren waarom ze die 1,2,3-regel hanteert en waarop ze die ongelijke behandeling baseert. Dat gebeurt nu alleen heel summier in de memorie van toelichting.

Ten slotte kom ik bij het democratische gehalte van het voorontwerp van decreet. Het is een gemiste kans. Het wordt tijd dat wat beloofd werd, ook decretaal wordt waargemaakt. De Vlaamse Regering heeft de mond vol van gelijke onderwijskansen, diversiteit en de tweede democratiseringsgolf maar de daden die worden verwoord in het voorliggende voorontwerp van decreet zijn minder krachtig en bovendien onduidelijk. Het Aanmoedigingsfonds is te vrijblijvend en beschikt over te weinig middelen. Dat hoorde ik de minister net nog zelf bevestigen. We krijgen dus gelijk. De definitie van het begrip 'student met functiebeperking' is zeer strikt en sluit een aanzienlijk aantal doelgroepstudenten uit. Men moet een aanvraag indienen en die moet gevalideerd zijn vooraleer iemand voldoet aan die criteria. Dit financieringsdecreet is een gemiste kans om instellingen extra mogelijkheden te geven om onder meer studenten die met een leerhandicap aan het hoger onderwijs beginnen, doelgericht te begeleiden. Ik verwijs daarbij naar de tso-bso studenten. We hadden graag gezien dat in het Aanmoedigingsfonds al een aanzet was gegeven in een richting. De commissie heeft ook een aantal resoluties neergelegd die duidelijk niet in het decreet verankerd worden. Het is bijna een kreet om te vragen dit te verankeren in het decreet. Het is een uitgelezen kans om bijvoorbeeld het aantrekken en begeleiden van allochtone en kansarme studenten te verankeren. Dat is niet altijd synoniem. Ook het begeleiden van studenten die door hun vooropleiding, door het thuismilieu of door lichamelijke problemen met een leerhandicap aan het hoger onderwijs beginnen kan een te verankeren aspect zijn.

Wij hopen dat de commissie de wijsheid heeft om nog een aantal amendementen toe te voegen zodat we met blij gemoed dit decreet tegemoet mogen zien en dat de betoging van 6 december een prettige ervaring kan worden.

2. Toelichting door de heer Rudy Van Renterghem, nationaal secretaris COC

De heer Rudy Van Renterghem, nationaal secretaris Christelijke Onderwijscentrale (COC): Ik heb mijn betoog op papier niet zomaar de titel 'Hoger onderwijs, de chaos dreigt' meegegeven. Op 2 oktober 2007 werden de onderhandelingen over de financiering hoger onderwijs grotendeels maar nog niet volledig afgerond. We zijn nog niet aan het einde van ons lijden. Het moment is echter gekomen om even chronologisch alle feiten op een rijtje te zetten en uit te kijken naar wat de toekomst in petto heeft. Een voorspelling over de effecten van de nieuwe financiering blijft zoals het weerbericht een berekenende gok, maar richt uw woede niet op de boodschapper als we er soms naast zitten. De weerman ontslaan ze daarom ook niet. We vrezen toch dat er eerder regen dan zonneshijn zal zijn.

Na de onderhandelingen hebben we een aantal positieve en een aantal negatieve zaken kunnen vaststellen. Positief is de erkenning van de problematiek. In eerste instantie gaat dat over een algemeen tekort aan middelen en vervolgens specifiek over de professionele bacheloropleidingen, het hoger kunstonderwijs, de academisering en het probleem van de humane wetenschappen. Wie A zegt, moet B zeggen maar als er zo'n grote A komt, waarin dat alles wordt erkend, waarom komt er daarna zo'n kleine B, om gevolg te geven aan al die problemen? Dat vragen we ons af en we maken ons danig zorgen over de toekomst. Er zijn te veel onzekerheden.

Over de rationalisering van het hoger onderwijs en een verbetering van de slagvaardigheid ervan, is er volstrekt onduidelijkheid. Een aantal maatregelen uit het financieringsdecreet gaat in de goede richting, maar gaat lang niet ver genoeg. Toch kunnen we niet zeggen dat de overheid een halsstarrige houding heeft aangenomen. Er is heel wat gedebatteerd.

De weg die het dossier heeft afgelegd is in retrospectieve behoorlijk spectaculair. We hebben komaf kunnen maken met het gesloten enveloppensysteem voor de hogescholen en we konden de overheid, onder meer door gezamenlijke actie met de studenten, overtuigen af te stappen van het initieel voorgestelde zuivere outputsysteem. We zijn erin geslaagd de wurgende index af te wenden en zijn geëvolueerd naar een halfopen systeem met bijkomende middelen en een betere indexformule. Helaas zijn de middelen

nog steeds onvoldoende en bereiken we geen zuivere input. Er is ook nog geen sluitende index. Het systeem biedt geen garantie op de nodige groei in midelen en vooral ook in tewerkstelling in het hoger onderwijs.

Het algemeen budget blijft een huizenhoog groot probleem. Een budget van ongeveer 1,2 percent van het bruto regionaal product (brp) is nog lang niet de gewenste 2 percent. De Scandinavische landen presenteren dubbel zo goed als Vlaanderen. Vooral de hogescholen blijven daardoor op hun honger zitten: onder meer de professionele bachelors maar evengoed ook de academiserende opleidingen. Ze kunnen niet verder.

Het personeel van de hogescholen verzuipt al jaren. Dat is geen nieuw gegeven, en niemand heeft het ooit tegengesproken. Alleen de juiste reacties bleven uit. De onverwachte spectaculaire stijging aan studenten is maatschappelijk toe te juichen maar voor het veelgeplaagde personeel is dit nu zeker geen zegen. Meer handen aan de ploeg heeft men nodig. Niet binnen enkele jaren maar nu. We spreken dan nog niet over de zorgen van morgen: het toekomstige budget, nieuwe uitdagingen zoals het hoger beroeps-onderwijs of de aanpassingen uit Bologna. Het gaat hier alleen over de dagelijkse zorg voor de kwaliteit van het hoger onderwijs, een goede begeleiding van de studenten en het welzijn van het personeel.

COC heeft u, de leden van deze commissie en de Vlaamse Regering, er diverse keren toe opgeroepen om collectief een ernstige inspanning te doen voor het hoger onderwijs. We hebben er steeds op gewezen dat u in dit dossier volledig uw verantwoordelijkheid moet nemen. Voorlopig met onvoldoende resultaten, moet ik jammer genoeg vaststellen. Een duidelijk perspectief opbouwen en groeipaden creëren, daar gaat het ons om.

Een specifieke problematiek betreft het hoger kunst-onderwijs. De financiering van het hoger kunst-onderwijs is sedert 1995 nog zwaarder geërodeerd dan de algemene achteruitgang van de hogescholensector. De masteropleidingen in de kunsten zijn opgestart in volstrekte onzekerheid. Het hoger kunst-onderwijs (hko) draait vandaag op twee derde van wat het nodig heeft. De werkdruk is er gigantisch gestegen, de stress bij het personeel neemt onheilspellende hoogtes aan. De eerste reactie was de uiterst geslaagde, zeer creatieve en hartverwarmende actie van het hoger kunstonderwijs op vrijdag 28 september 2007. Deze sector vraagt expliciet gehoord te worden door de commissie! Dat zal binnenkort worden gevraagd. De aangepaste maatregelen en middelen zijn uiteraard welkom, maar zij staan nog niet in verhouding tot de historische onderfinanciering. Werk maken van betere samenwerking binnen de

sector heeft pas zin wanneer het academiseringskader duidelijk is. Het hoger kunstonderwijs krijgt via het financieringsdecreet eindelijk een kleine en welgekomen pleister op de wonde via de beperkte additionele middelen, maar het geamputeerde been wordt er helaas niet weer aangezet. We blijven dus verder hobbelen op krukken. Ten slotte blijft de ondermaatse verloning een knelpunt dat niet wordt aangepakt in het nieuwe financieringsdecreet. Het is vijf over twaalf om de ondermaatse statuten en chronische onderverloning van de artistieke personeelsleden van het hko op een ernstige wijze aan te pakken. Die vraag dateert al van 1995.

Hoe beoordeelt COC de onderhandelingen? We hadden gehoopt veel verder te kunnen komen via onderhandelingen en andere vormen van overleg met de Vlaamse overheid. COC heeft alle mogelijke inspanningen geleverd, maar op bepaalde punten bleven de stereotiepe antwoorden komen. Het klinkt bijna belachelijk om ze nog eens te horen: er is geen geld, er zijn geen middelen. Dat is er echt wel 'over'. COC is uiteindelijk minder tevreden dan een bepaalde krant ooit liet uitschijnen. In dit dossier is De Standaard zeker niet onze standaard. Het is wel het sectorcomité hoger onderwijs dat zich op 19 oktober finaal moest uitspreken over de resultaten. Het antwoord was vrij duidelijk: enkel aanpassingen die voelbaar zijn op de werkvloer en niet alleen op papier, zijn aanvaardbaar. Er werd zodoende uitdrukkelijk een niet-akkoord gegeven met het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen.

In het protocol leest u ook ons oordeel. Daarbij gaat het in hoofdzaak over de nog steeds ondermaatse financiering. Er kan uitvoerig worden gediscussieerd over de mechanismen, en dat is zeer belangrijk als er weinig middelen beschikbaar zijn. Als er echter voldoende middelen zijn, wordt dat minder een probleem. Gezien de schaarse middelen, moeten we wel iets over de mechanismen zeggen. Er is nog steeds geen sprake van een zuivere inputfinanciering en van een sluitende indexformule. De onvoorspelbaarheid van het klikstelsel blijft een probleem. Wij zijn voorstander van een zuiver open-endsysteem met reëel groeiperspectief. Dat is immers met het klikstelsel niet gegarandeerd. We hebben gehoord dat daaraan nog wel gesleuteld wordt en hopen dat dit in de goede richting evolueert. Vervolgens is er nog de gebrekkige democratisering die zwaar op de maag blijft liggen. Omwille van die onaanvaardbare punten zullen wij het financieringsdecreet blijven aanklagen en bekritisieren.

De afgevaardigden van ons sectorcomité hebben vastgesteld dat, ondanks de bijkomende financiële middelen, nog steeds niet wordt tegemoetgekomen

aan de gestelde verwachtingen. Die verwachtingen waren tegelijk eenvoudig en hoog gespannen. We verwachtten een echt gezond financieel perspectief en groeipaden voor de tewerkstelling. Dat was ook beloofd in het kader van cao-II, maar we blijven op onze honger zitten. Als de overheid kwalitatief hoger onderwijs wenst voor een zo groot en breed mogelijk doelpubliek, dan moet ze daarvan een echte prioriteit maken en niet alleen een prioriteit op papier. Dit kan alleen worden gerealiseerd met een afdoende financiering.

De beslissing van COC om zich niet akkoord te verklaren met dit voorontwerp gaat niet voorbij aan het engagement van de minister bevoegd voor onderwijs om naar aanleiding van de begrotingscontrole in 2008 zijn 'uiterste best' te doen om nog links en rechts iets bijeen te schrapen ten behoeve van het hoger onderwijs. Elke extra investering is welkom, maar we vrezen dat wat nog kan worden verzameld hopeloos onvoldoende zal zijn.

Enerzijds zal de academiseringsopdracht ertoe leiden dat het te academiseren hoger onderwijs, het vroegere lange type van de hogescholen, op gelijke voet zal moeten worden behandeld als de tegenhangers aan de universiteiten. De middelen om dat aan te pakken zijn in elk geval ontoereikend. Het zal dus alvast de taak van de volgende Vlaamse Regering zijn om daar bij de regeringsvorming middelen voor uit te trekken.

Anderzijds stellen we vast dat de academiseringsmiddelen die nu zijn voorzien op zichzelf al van onvoldoende niveau zijn om op een fatsoenlijke wijze de gegeven en goedgekeurde opdracht uit te voeren.

Wat volgt er nu? Zij die door de veelheid van initiatieven, zoals de creatieve actie voor het hoger kunstonderwijs, de aangekondigde lokale manifestaties van de studenten en de sensibiliseringsacties van onze militanten in de hogescholen de indruk zouden krijgen dat door het oplossen van een aantal deelproblemen de plooiën kunnen worden gladgestreken, moeten we teleurstellen. COC blijft samen met zijn bondgenoten ijveren voor een totaaloplossing voor de hele hoger onderwijssector.

Van de huidige Vlaamse Regering verwachten we uiteraard dat ze niet terugkomt op haar engagementen en in tegendeel haar uiterste best doet om toenadering met ons te zoeken. Wij zijn niet blind voor het feit dat de Raad van State een aantal opmerkingen heeft geformuleerd en dat er dus aanpassingen komen. Onder meer in het dossier hoger kunstonderwijs, moet de Vlaamse overheid zijn engagementen ten volle uitvoeren. Mijn collega verwees al naar het artikel 35, paragraaf 5, van het voorontwerp.

De sector hoger onderwijs van COC roept de Commissie voor Onderwijs en Vorming én het hele Vlaams Parlement ertoe op om collectief een belangrijke inspanning te doen voor het hoger onderwijs. Het hoger onderwijs is maatschappelijk onontbeerlijk voor alle sectoren waarvoor Vlaanderen de verantwoordelijkheid draagt: economie, welzijn, mobiliteit, landbouw, onderwijs, onderzoek en ontwikkeling. Alle sectoren van de economie en social profit schreeuwen om hooggekwalificeerde medewerkers. Zonder afdoende financiering blijft dit een schreeuw in het duister.

Ten slotte, nog een bedenking: als de hoogste trede van de onderwijsladder een broos en breekbaar latje is geworden dan klinkt de leuze gelijke kansen op de hele onderwijsladder erg cynisch. Zonder een gepaste financiering van het hoger onderwijs, kan de hele ladder wel eens uiteenvallen. We willen er echt geen tienkamp over organiseren, maar de sector hoger onderwijs komt nu wel duidelijk en na lang opkropen in beweging. Zowel de studenten als het personeel hebben er genoeg van.

3. Toelichting door de heer Hugo Deckers, algemeen secretaris ACOD-Onderwijs

De heer Hugo Deckers, algemeen secretaris ACOD-Onderwijs: ACOD-onderwijs én openbare diensten vallen enigszins uit de toon, omdat wij na lange onderhandelingen een protocol van akkoord hebben getekend in het dossier financiering hoger onderwijs, zij het met belangrijke opmerkingen. U vindt ze terug in de documenten. De tekst die wordt uitgedeeld is slechts een uittreksel uit ons tijdschrift *De Tribune*, om duidelijk te maken aan onze leden waarom wij een protocol van akkoord hebben getekend. Ik licht kort onze standpunten toe.

Het dossier heeft een lange weg afgelegd en het is constant gewijzigd door formele en informele contacten. De collega's hebben dat ten overvloede aangetoond en hebben zelf erop gewezen dat er ook positieve punten waren: het afstappen van de gesloten enveloppen, van de zuivere outputfinanciering, de extra middelen en een verbeterde indexformule, al is die nog niet ideaal. Het hoger kunstonderwijs krijgt naar onze mening nu een correcter aandeel uit het geheel van de enveloppe van een hogeschool, met bijkomend één miljoen extra. Dat is weliswaar te weinig, maar toch.

De problematiek van de humane wetenschappen was een feit. De academici die ik heb gesproken, hebben geen probleem met het meten van de resultaten die ze moeten leveren. Het punt is dat men

geen appels met citroenen kan vergelijken, zoals sommige collega's terecht hebben gesteld. In het kader van een betere financiering ter zake moet dus een nieuw systeem worden ontwikkeld. Vrijdag 30 november 2007 wordt een seminarie gehouden dat voortvloeit uit het akkoord met de minister, precies om in dit verband een oplossing te zoeken. De aanzet is naar ons gevoel dus gegeven en het engagement is aangetoond.

Voor de professionele bachelors zijn we inderdaad niet verder gekomen dan een belofte. Die houdt in dat tegen 2008, wanneer de middelen voorhanden zijn, deze groep prioritair aan bod zal komen inzake financiering of bijkomende financiering. Uw taak is om mee erover te waken dat een belofte van de regering op het terrein ook wordt waargemaakt. Wij hopen dan ook op uw steun te kunnen rekenen als we de regering daaraan herinneren.

Bij de onderhandelingen hadden we als gemeenschappelijk vakbondsfront drie breekpunten: het probleem van het hoger kunstonderwijs, dat van de humane wetenschappen en dat van de professionele bachelor. Ik spreek voor mijn eigen organisatie als ik zeg dat twee van die drie punten in onze ogen een min of meer concrete oplossing hebben gekregen. Aan de derde zaak zit een belofte vast die moet worden ingevuld wanneer het ogenblik daartoe is gekomen.

Ik wil onderstrepen dat ook wij aandacht vragen voor de 2-percentnorm van het bbp dat aan hoger onderwijs zou moeten worden besteed, weliswaar openbare en privémiddelen. Het gaat over de norm.

ACOD heeft het hele dossier grondig geëvalueerd en is na een geanimeerde discussie over pro en contra, tot het besluit gekomen dat het de hoogste tijd was om het schip te water te laten en niet langer rond de pot te draaien. Er moet vooruitgang worden geboekt en bepaalde noden in het hoger onderwijs kunnen met het financieringssysteem dat voorligt al worden gelenigd. Inhoudelijk verschilt ons discours niet erg van wat de collega's hebben aangebracht, maar ACOD ziet een andere uitkomst. Als democratische organisaties onder elkaar respecteren we ook allemaal de democratische gang van zaken. Daarmee is het gemeenschappelijk front absoluut niet begraven. In dit dossier echter komen we tot een verschillende conclusie.

Er is geen vette vis in de pan te vinden, maar toch zal naar onze bescheiden mening iedereen wel aan zijn trekken komen in dit dossier. We hebben al een

mooi parcours afgelegd.

4. Toelichting door de heer Jan Soons, ACV Openbare diensten

De heer Jan Soons, ACV Openbare diensten: Als begeleider Hoger Onderwijs van ACV Openbare diensten ben ik blij dat ook wij de mogelijkheid krijgen om ons standpunt met betrekking tot dit nieuwe financieringsdecreet toe te lichten.

Samen met COC hebben we een protocol van niet-akkoord gegeven. Uiteraard onderschrijven we niet alleen het protocol met COC, maar ook de toelichting van de heer Rudy Van Renterghem. Ik zal dan ook onze analyse van het voorontwerp van decreet beperken tot twee specifieke elementen. Ten eerste moeten globaal meer middelen naar het Vlaamse hoger onderwijs gaan. Ten tweede, omdat het iets specifiek voor universiteiten is, moeten dringend enkele parameters afgetoetst worden op hun toepasbaarheid voor de humane wetenschappen.

Het globale budget hoger onderwijs is in vele adviezen aangekaart als te karig, niet toereikend. In het huidige voorstel is een groeipad voorzien, maar helaas net zo goed ontoereikend. Het is de Europese Commissie die als doel vooropstelde dat jaarlijks twee percent van het bruto regionaal product geïnvesteerd moet worden in hoger onderwijs. Volgens cijfers van Eurostat, die opgenomen zijn in het meest recente voortgangsrapport over de Lissabondoelstellingen die we al tegen 2010 zouden moeten halen, scoren we om en bij de 1,29 percent (cijfers 2004). Wat ACV Openbare diensten zorgwekkend vindt, is dat dit cijfer gedaald is, van 1,34 percent in 2001, daar waar het Europese gemiddelde gestegen is. Een foutieve indexering, bevrozing van enveloppes enzovoort zijn technieken die allicht de daling mee veroorzaakt hebben.

De bijkomende middelen die nu in het decreet zijn voorzien, zijn voor ons sectoraal niet meer dan lapmiddelen. Het sectorale tekort aan middelen heeft ook in het financieringsdecreet enkele merkwaardige gevolgen.

Ten eerste voorziet het nieuwe verdelingsmechanisme niet in groei voor alle nog financierbare instellingen. Er wordt uiteraard in een gegarandeerd minimumbedrag voorzien per instelling. We staan natuurlijk achter dit principe. Het lijkt ons logisch dat alle instellingen bedrijfsmatig de eerste jaren hun activiteiten kunnen voortzetten en niet meteen met een achteruitgang van middelen worden geconfronteerd. Het probleem is echter dat dit gefinancierd wordt met groeimiddelen uit de diverse deel-

budgetten, en dat hiervoor geen extra bedrag wordt ingeschreven. Dit heeft tot gevolg dat in het voorontwerp van decreet alle cijfers een louter theoretisch model zijn en niet geconcretiseerd zullen worden. Het eenvoudigste voorbeeld om dit te controleren, zijn de extra middelen die voorzien worden voor onderzoek bij de UGent. Van deze middelen, die overal naar voren worden geschoven als 5 miljoen geïndexeerd, komt door de techniek van verevening meer dan 1,2 miljoen niet bij de UGent terecht, maar bij andere partners die al krijgen waarop ze recht hebben. Dit is ook zo bij de extra middelen die mogelijk naar de professionele bachelors gaan. Kortom, door onvoldoende middelen te voorzien voor de gegarandeerde minima, is de opbouw van de middelen niet transparant, wat nochtans een van de doelstellingen was van dit nieuwe decreet. Een alternatief zou kunnen zijn dat hiervoor in een extra budget wordt voorzien dat, wanneer de middelen niet meer of minder nodig zouden zijn, en zolang de 2-percentnorm niet gehaald is, aan het globale budget zou kunnen worden toegevoegd of aan de middelen van prioritaire doelgroepen.

Een tweede punt gaat over wat ik noem de inflatie van de parameters. Het nieuwe financieringsmodel is ondanks enkele aanpassingen nog steeds een outputgericht model. De gegenereerde output van personeelsleden voor hun instelling, onderzoek, doctoraten afleveren enzovoort, staat echter niet garant voor meer inkomsten. Het is immers steeds het relatieve aandeel dat een instelling heeft voor een bepaalde parameter, dat belangrijk is en middelen genereert. Zonder een belangrijk groeipad, en hiermee bedoel ik dus duidelijk meer dan het halfopen-endsysteem voor verworven studiepunten, dreigt er een hyperinflatie van de parameters, die nota bene corresponderen met elementen die vanuit de overheid als belangrijk worden bestempeld ten aanzien van de instellingen. Deze trend is de voorbije jaren al merkbaar aan de universiteiten, waar vaak al verdelingsmechanismen werden gehanteerd op basis van gepresteerde onderzoeksoutput om middelen onder faculteiten te verdelen. Het spreekt vanzelf dat voor personeelsleden deze methodiek meer dan demotiverend werkt. Stelt u zich voor dat iemand die meer werkt en ook meer resultaat kan voorleggen, bij de berekening merkt dat hij het volgende jaar gewoon minder krijgt.

Een derde punt van discussie is het niet meetellen van gedelibereerde studiepunten. Bijkomend punt voor ons is in dit verband dat ontzettend grote druk wordt gelegd op personeelsleden die moeten quoteren, want het verschil tussen een negen en een tien zal inderdaad ook echt het verschil maken voor de instelling nu. Anders werd door een deliberatiecommissie uitspraak gedaan bij onduidelijkheid en was

er dan pas uitsluitel.

Wanneer we het Vlaamse hoger onderwijs in een internationale context zien, willen we ook de veel gehoorde mantra van de minister over gelijke kansen in het hoger onderwijs indachtig zijn. Gelijke kansen op middelmatigheid zijn geen gelijke kansen, en dat geldt evengoed voor de financiering van onze instellingen als voor studenten. Ik haal nog maar eens het voorbeeld aan van de Scandinavische landen, waarnaar zo vaak wordt verwezen als het over innovatie gaat. Zij bewijzen dat het beter kan. Zij komen nog een stuk boven de 2-percentnorm van het bruto regionaal product uit in wat ze spenderen aan hoger onderwijs: 2,6 tot 2,7 percent. Willen we dus onze instellingen Europees kansen geven, dan is een groeipad naar minimaal 2 percent van het bruto regionaal product op korte termijn een pure noodzaak.

Dan kom ik bij de humane wetenschappen, die in zekere mate verschillen binnen het hoger onderwijs. Diversiteit is vandaag een gegeven in het hoger onderwijs. We wensen te benadrukken dat het probleem naar onze mening niet specifiek is voor de humane wetenschappen. Ook in bepaalde deelgebieden van bèta- of gammawetenschappen zien we dat er zich problemen voordoen om te scoren op de vooropgestelde meetinstrumenten en zo middelen te genereren. In ons protocol hebben we daarom niet specifiek verwezen naar de problematiek van de humane wetenschappen, zoals dat wel al enkele keren in de actualiteit is geweest. Wij zijn er van overtuigd dat het om een probleem gaat van onaangepaste meetinstrumenten, en daardoor dus foute meetresultaten.

Tijdens de onderhandeling hebben we ook verscheidene keren aangehaald dat, specifiek voor alfafaculteiten, het nieuwe financieringssysteem minder gunstig is, zowel op onderzoeksvlak als op onderwijsvlak. Met betrekking tot het onderzoeksgedeelte is er een dubbel probleem. Vooreerst moet het mogelijk zijn voor de alfafetenschappen meer inbreng te hebben bij het opstellen van de publicatielijsten. Ondanks de tendens die zich aftekent om aanpassingen aan te brengen, is dat nog altijd niet gebeurd. De BOF-lijsten worden overgenomen voor publicaties. Ze komen uit een decreet, en zijn nooit bedoeld voor de verdeling van de middelen van een eerste geldstroom in het hoger onderwijs. Dit kan dus niet zomaar. Daarom willen we vragen om het voorbeeld van de Universiteit Gent te volgen. Daar zijn er binnen de alfafaculteiten extra lijsten, opgesteld in overleg met deze faculteiten. Daardoor blijven de principes van bibliometrische metingen overeind, maar wordt de fout van het meetinstrument al een stuk kleiner.

Tweede probleem bij het onderzoeksgedeelte is het

meetellen van het aantal afgeleverde doctoraten. Vanuit ACV Openbare diensten wensen we de maatschappelijke meerwaarde van een doctoraat niet in twijfel te trekken. Toch achten we nuancering naar verschillende vakgebieden nodig. De studie 'doctoreren in Vlaanderen' toont dit ook duidelijk aan. Voor een student met master in de chemie is een doctoraat hoe dan ook relevant op de arbeidsmarkt, waar hij ook terechtkomt. De meerwaarde voor de arbeidsmarkt is duidelijk, terwijl dat voor een master in de letteren, met uitzondering van een academische loopbaan, veel minder vanzelfsprekend is. De studie toont zelfs aan dat er soms sprake is van een negatieve correlatie met de verloning, doordat men een aantal jaren anciënniteit mist.

Dit gegeven moet dus in rekening worden gebracht, zeker als we de som maken voor de alfafetenschappen. Het is alweer een tegenvaller voor de humane wetenschappen. Ook op onderwijsvlak hebben de humane wetenschappen het moeilijker om middelen te genereren. In ons protocol van niet-akkoord lieten we expliciet opnemen dat de bepaling van de puntengewichten in artikel 23 niet transparant gebeurde. Ook het advies van de Raad van State van 8 november 2007, merkt dit op bij toetsing van het gelijkheidsbeginsel en stelt dat een meer transparante opbouw nodig is of een meer expliciete motivatie. Vanuit onze vakorganisatie betreuren we dat de overheid zelfs het engagement niet wilde nemen om in de nabije toekomst hiervoor een transparant systeem uit te werken. We zijn er van overtuigd dat een transparant systeem geen grote verschuivingen zal teweegbrengen en dat globaal de punten van de alfafaculteiten waarschijnlijk lager zullen blijven liggen dan deze van bèta- en gammafaculteiten. Toch mag het effect van kleine verschuivingen niet worden onderschat.

Waarom denken we dat er zich verschuivingen zullen voordoen? De onderwijsmethodiek in heel wat alfaopleidingen is de voorbije jaren geëvolueerd van ex-cathedraonderwijs, met zeer lage omkadering, naar onderwijs gericht op het verwerven van vaardigheden, waarvoor toch een ruimere omkadering nodig is, meer begeleiding en lessen in kleinere groepen. Door het gebrek aan praktische sessies in laboratoria voor de bètafaculteiten, of in klinieken voor de gammafaculteiten, betekent een grotere omkadering ook veel minder rek voor deze alfaopleidingen. We vragen dan ook met klem om aandacht te besteden aan een transparante meting van deze puntengewichten, en om in middelen te voorzien wanneer coëfficiënten moeten worden opgetrokken.

Een vaak gehoorde stelling over de hier aangehaalde problematiek voor de alfafetenschappen is dat het gaat over een enveloppenfinanciering en dat instellingen dus vrij kunnen kiezen waaraan ze de midde-

len spenderen. Zo kunnen ze dus ook zelf opteren voor geldtransfers naar de alfafaculteiten. We twijfelen er niet aan dat dit begrotingstechnisch mogelijk is, maar structureel vinden wij dit geen oplossing en wel om twee redenen. Ten eerste is het aandeel van de alfaopleidingen niet aan alle universiteiten even groot, waardoor instellingen met een relatief groter alfagedeelte benadeeld worden. Ten tweede is op langere termijn de kans reëel dat gezien het huidige sectorale tekort aan middelen, deze transfers in vraag zullen worden gesteld. We dringen daarom aan op aanpassingen in het financieringsmodel als enige duurzame alternatief.

Onze conclusie luidt in eerste instantie dat er dringend meer middelen moeten worden vrijgemaakt voor hoger onderwijs. Prioritair willen wij die middelen naar de aangehaalde pijnpunten zien vloeien. Die pijnpunten bestaan echt en zullen naar onze mening alleen nog maar groter worden de komende jaren. We willen een groei in heel de sector, maar een relatief sterkere groei in deze deelsectoren. We zijn er van overtuigd dat dit absoluut noodzakelijk is voor een blijvend kwalitatief hoogstaand hoger onderwijs in Vlaanderen. We mogen dan al een mooie rit gereden hebben, de prijzen worden pas aan de eindstreep uitgereikt.

5. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Monica van Kerrebroeck, voorzitter: Hoe kijken de afgevaardigden van de diverse vakorganisaties aan tegen de toekenning van de academiseringsgelden? Worden ze toegekend aan de associaties of zien zij liever dat ze aan de hogescholen en universiteiten worden toegekend?

Hoe zien ze vervolgens de financiering en de daaraan gekoppelde rationalisatie? Eigenlijk is dit niet gekoppeld, maar er zijn toch tekenen dat dit in de toekomst wel zou kunnen gebeuren. Moet het hoger onderwijs nog verder gerationaliseerd of heeft het al genoeg hervormingen en samenvoegingen ondergaan?

De heer Rudy Van Renterghem: Voor wat de academiseringsgelden betreft, houden we er toch wel rekening mee dat de associaties vehikels zijn, elk met een heel eigen manier van werken, die zeker niet dezelfde snelheid, doortastendheid of samenhang vertonen over alle associaties heen. Wij zijn ook altijd het principe genegen geweest dat middelen daar moeten toekomen waar het werk wordt geleverd. Ik zou ervoor pleiten de middelen dus aan de instellingen of zelfs concreter aan de departementen te geven waar de academisering zich voordoet.

Ook de tweede vraag is niet eenvoudig te beant-

woorden. We hebben altijd de houding aangenomen dat rationalisatie kan en dat we er zelfs voorstander van zijn, op voorwaarde dat ze aanleiding geeft tot verlaging van de werkdruk en het beheersen ervan én dat ze tot betere tewerkstellingsomstandigheden leidt voor het personeel. Met die doelstellingen voor ogen is er nog werk aan de winkel.

Als we rationalisatie echter bekijken in het perspectief van aantal opleidingen of snijden in het aanbod, dan is er al ruimschoots gesnoeid en zou ik ervoor opteren niet nog meer te rationaliseren. Het is een gemengd verhaal en hangt sterk af van hoe het concept wordt ingevuld.

De heer Luc Van den Bosch: Ik sluit me aan bij de heer Van Renterghem voor wat betreft de academisering.

Inzake de rationalisatie hebben we inderdaad altijd gezegd dat we begrijpen dat de overheid hierover nadenkt. Op het ogenblik dat we dat hadden gezegd, kwam iemand uit deze commissie echter met de vraag naar pop- en rockopleidingen in Limburg. Toen heb ik de vraag gesteld of dat de manier was om zo'n dossier aan te pakken. Ik heb niets tegen die muziekstromingen, maar dit komt vreselijk ongehoorzaam over op een moment waarop het over rationalisatie gaat. De minister moet toch eens toelichten wat hij met die bezem bedoelde die hij door het hoger onderwijs wilde halen. Ik weet nog altijd niet hoe die eruitziet: ouderwets of modern? Of is het een stofzuiger?

Kortom, ik wil weten waartoe de Vlaamse Regering wil komen. Wil ze associaties tot instellingen maken, zoals sommigen dromen? Dan moet dat ook openlijk worden gezegd. Rationalisatie is immers geen doel op zichzelf, maar moet een middel zijn om een betere onderwijsomgeving te scheppen voor studenten en personeel. Vraagstukken zoals re-affectatie en mutatie moeten dan ook weer naar de oppervlakte worden gehaald. Rationalisatie vraagt om een zekere mobiliteit om enerzijds overtallen en anderzijds tekorten in instellingen op te vangen. Die discussie is al ettelijke keren ontweken en dan komt altijd het gegeven autonomie boven. De kabinetschef heeft vanmorgen, tijdens een colloquium georganiseerd door de UA, echter gezegd dat het dogma van de autonomie voorbijgestreefd is. Dat hoor ik graag en hoop dat het met de rationalisatie ook zo zal zijn.

De heer Hugo Deckers: Ik wil alleen nog opmerken dat weer blijkt dat het gemeenschappelijk front bestaat in heel wat dossiers. Voor wat de academiseringsmiddelen betreft, hebt u het antwoord al gehoord. En voor de rationalisatie ook, want we zitten allemaal op dezelfde golfengete. Rationalisatie hoeft voor ons niet altijd synoniem te staan met besparin-

gen, want daar draait het om. Het moet gaan om betere inzet van mensen en middelen. Het begrip hoeft dus niet af te schrikken, het is de invulling die het hem doet. De heer Van Renterghem merkte terecht op dat bij bepaalde rationalisatie de werkdruk voor het personeel zal afnemen en dat is voor ons als vakbond een absolute prioriteit.

De heer Leo Pieters: Wij hebben al geregeld aangegeven te vrezen voor een inflatie van diploma's. Wat denken de heren daarover?

Bovendien willen we ook graag weten waar we zouden staan als de voorbije jaren de nodige indexeringen waren doorgevoerd. Het is immers de bedoeling die 2-percentnorm te halen.

De heer Luc Van den Bosch: Voor mij is het duidelijk dat de indexering nu beter is dan ervoor, maar ze staat nog niet op punt. Als de koopkracht moet volgen waar producten duurder worden, dan zijn we er nog niet. Deze indexering zal de erosie alleen nog maar vergroten op langere termijn. Het is dus geen goed systeem.

Over de inflatie van diploma's is al veel gezegd. Het is zeer jammer dat in een uitstroombelastingmodel een indicator wordt ingesteld over de uitstroom aan diploma's. Ik hoorde mevrouw Bea Cantillon vanmorgen op het colloquium nog zeggen dat de waarde van een universiteit niet mag worden gemeten aan de uitstroom van diploma's. Ik kan haar alleen maar bijtreden. Er zijn een hoop andere indicatoren daarvoor. Ik ben een koele minnaar van het systeem en wil best mee op die reis, maar er moeten andere indicatoren zijn. Het Aanmoedigingsfonds had veel groter moeten zijn. U hebt het over een inflatie aan diploma's, maar het is net zo goed mogelijk dat heel wat mensen nu zullen denken dat ze de eindstreep halen, maar dat niet doen, omdat er valse hoop is gecreëerd. De zaken zijn soms verkeerdelijk voorgesteld. Professoren, docenten en lectoren aan de universiteit en hogeschool zullen nog steeds hun werk goed willen doen en zeker geen diploma's als gratis toemaatje met het wasmiddel meegeven omwille van de financiering.

De heer Rudy Van Renterghem: Als men de kwaliteit en dus de eisen die aan een diploma worden gesteld, zou verlagen, dan zou dat volledig in tegenspraak zijn met de beoogde gelijke kansen in het hoger onderwijs. Dat is wel het laatste dat men doet. We hebben de overheid er ook op gewezen dat ze daar gevaar liep door te werken met outputgegevens. Men is van onze visie echter niet overtuigd en denkt voldoende argumenten te vinden in de accreditatie van het hoger onderwijs. Bovendien houdt men rekening met het eergevoel van het personeel van het hoger onderwijs: met andere woorden men rekent

erop dat het personeel zijn uiterste best zal doen. Dat is dan ook zo.

Voor wat betreft de indexering, ben ik niet zo positief als mijn collega's. Als de indexering die van de levensduurte zou volgen, dan zouden we uitkomen op een bedrag dat vergelijkbaar is met 1995. Toch mogen we niet vergeten dat van het ene moment op het andere is overgestapt van een gebruik van de middelen voor 90 procent voor personeel naar 80 procent. Van 1994 op 1995 is er dus een terugval in personeelsbezetting én in middelen die daarvoor beschikbaar waren. Er zou dus eigenlijk nog altijd een hersteloperatie moeten gebeuren om dat recht te zetten. Dat is vooralsnog niet gebeurd, ondanks enkele injecties die nooit konden volstaan.

De heer Hugo Deckers: De inflatie van diploma's is een zaak van believers en non-believers. We moeten afwachten wat dat geeft. Zoals de heer Van Renterghem zegt, zal de beroepseer op het terrein daarin toch een belangrijke factor zijn. De verdere garantie zal dan moeten komen van externe maatregelen voor kwaliteitsbewaking, van accreditatiemodel. Het terrein zelf zal dat moeten uitwijzen.

Qua indexering zitten we met een verbeterd systeem, zoals gezegd, maar nog niet met een beter systeem om de gaten uit het verleden dicht te rijden. We zijn hoopvol dat ook daaraan aandacht zal worden besteed.

De heer Jan Soons: Wat de inflatie van diploma's betreft, geloof ik rotsvast in de oprechtheid van het personeel en denk niet dat daarin al te gekke dingen zullen gebeuren. Wel veronderstel ik dat er een aantal randverschijnselen de kop zullen opsteken, zoals een afnemend aantal negens dat wordt toegekend, ten voordele van het aantal tienen. Men mag toch de expertise van de mensen in hun vak niet onderschatten. Zij zullen niet zeggen dat iets goed is als dat niet echt zo is.

De verslaggever,

De voorzitter,

Jef
TAVERNIER

Monica
VAN KERREBROECK